

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Elli üçüncü inikad

30 - IV - 1937 Cuma

Mündericat

	Sayıfa		Sayıfa
1 — Sabık zabıt hulâsası	160	anlaşmanın tasdıkı hakkında kanun lâyihası ve	
2 — Havale edilen evrak	160	Hariciye ve Nafza encümenleri mazbataları	
3 — Müzakere edilen maddeler	160	(1/698)	160:161
1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Sovyet Sos-		4 — Takrirler	161
yalist Cümhuriyetleri birliği arasında 9 temmuz		1 — Trabzon mebusu Hasan Saka ve An-	
1922 tarihli demiryolları mukavelesinin 16 ncı		talya mebusu Dr. Cemal Tuncanm, T. B. M. Mec-	
ve 12 nci maddelerini tadilen ve tefsiren 20 teş-		lisinin Yuğuslavya Mebusan Meclisine teşekkür	
rinievvel 1936 tarihinde Moskovada aktedilen		ve muhabbet duygularının bildirilmesi hakkında	
		takriri.	161

1 — SABIK ZABIT HULÂSASI

1936 malî yılı muvazenesine giren bir kısım daire bütçelerinde değişiklik yapılmasına,

Arazi tahriri hakkındaki kanuna bir madde eklenmesine,

Büyük Millet Meclisi memurlarının teşkilât ve vazifeleri hakkındaki kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine,

Satın alınan Şark demiryolları imtiyazı ile şirkete aid malların teslim ve işletme muamelelerine,

Türkiye - İngiltere - Irak arasında münakid hudud ve münasebeti hasenei hemcivari muahedesinin ikinci faslı hükümlerinin Türkiye ile Irak arasında temidine dair kanun lâyhaları kabul edildi.

Avcılık hakkındaki teklif ile, Deniz hastanesinin tamiri için taahhüde girilmesine,

Trabzon - İran yolu üzerinde otobüs, kamyon ve otomobil işletilmesine,

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile Yunanistan Kırallığı arasında akid ve imza edilmiş olan kaçakçılığın menî ve takibi hakkındaki mukavelenamenin tasdikına dair kanun lâyhalarının birinci müzakereleri yapıldıktan sonra cuma günü toplanılmak üzere inikad bitirildi.

Başkan vekili
Refet Canitez

Kâtib
Tokad

Kâtib
Çoruh
S. Tevfik Genca
Ali Zırh

2 — HAVALE EDİLEN TEZKERAK

Lâyhalar

1 — 1936 malî yılı muvazenei umumiye kanununa bağlı bir kısım daire bütçelerinde 9 950 liralık münakale yapılmasına dair kanun lâyihası (1/787) (Bütçe encümenine)

2 — 1936 malî yılı muvazenei umumiye kanununa bağlı bir kısım daire bütçelerinde değişiklik yapılmasına dair kanun lâyihası (1/789) (Bütçe encümenine)

3 — Gedikli küçük zabıt membarına dair olan 2505 sayılı kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun lâyihası (1/790) (Millî Müdafaa encümenine)

4 — Tahlisiye umum müdürlüğü 1936 malî yılı bütçesinde 1915 liralık münakale yapılmasına dair kanun lâyihası (1/788) (Bütçe encümenine)

5 — Türkiye - Felemenk ticaret anlaşması ve merbutlarının tasdikı hakkında kanun lâyihası (1/791) (Hariciye ve İktisad encümenlerine)

6 — 20 teşrinisani 1334 tarihli pasaport kanununun 16 ncı maddesini değiştiren 2437 sayılı kanunun birinci maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun lâyihası (1/792) (Hariciye, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

Tezkereler

7 — Kömür yakan vesait Beynelmilel sergisinde teşhir edilmek üzere getirilen ve üzerlerinde firma damgaları bulunan muhtelif maddelerden mamûl eşyaya aid gümrük resmi 2294 sayılı kanunun verdiği salâhiyete istinaden indirildiğinden keyfiyetin tasdikı hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/366) (İktisad, Gümrük ve İnhisarlar, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

8 — Sivas mebusu Necmettin Sadakın teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/367) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkeb Muhtelit encümenine).

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Hilmi Uran

KÂTİBLER : Ziya Gevher Etili (Çanakkale), Ali Zırh (Çorum)

BAŞKAN — Celse açıldı.

3 — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

Ruznamemizde tek madde vardır. Okuyorum.

1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri birliği arasında 9 temmuz 1922 tarihli demiryolları mukavelesinin 16 ncı ve 12 ncı maddelerini tadilen ve tefsiren 20 teş-

rinievvel 1936 tarihinde Moskovada aktedilen anlaşmanın tasdikı hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve Nafia encümenleri mazbataları (1/693) [1]

[1] 152 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı?

Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9 Temmuz 1922 tarihli demiryolları mukavelesinin 16 ncı ve 12 nci maddelerini tadilen ve tefsiren Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği arasında 20 teşrin-evvel 1936 tarihinde Moskovada aktedilen anlaşmanın tasdikına dair kanun

MADDE 1 — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Sosyalist Federatif Şûralar Cumhuriyeti Hükümeti ve Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri arasında 9 Temmuz 1922 tarihinde Tifliste akdolan demiryolları mukavelesinin 16 ncı ve 12 nci maddelerini tadilen ve tefsiren 20 ilkteşrin 1936

tarihinde Moskovada akid ve imza edilen anlaşma kabul ve tasdik edilmiştir.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı?

Maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı?

Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanun hükümlerinin icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Lâyihamın birinci müzakeresi bitmiştir.

4 — TAKRİRLER

1 — Trabzon mebusu Hasan Saka ve Antalya mebusu Cemal Tuncanın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Yugoslavya Mebusan Meclisine teşekkür ve muhabbet duygularının bildirilmesi hakkında takriri.

BAŞKAN — Bir takrir vardır. Okuyoruz.

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

30 - IV - 1937

Başvekil ve Hariciye vekilinin resmî ziyaretleri esnasında asil Yugoslavya milleti tarafından şahıslarına ve Türk milletine, kendiliğinden gösterilen geniş sempati, biz Türk milleti vekillerini pek mütehassis etmiştir.

Türk milletinin Yugoslavya milletine karşı olan samimî hislerle hem ahenk olan bu temas milletlerimizin sulh ideali ve medeniyet hizmeti yolunda ve Balkan komşularımız arasındaki mu-

hadeneti kuvvetlendirme ve arttırma idealinde kıymetli bir âmidir.

Çok samimî teşekkür ve muhabbet duygularımızın ve Yugoslav milletinin kuvvet, refah ve saadeti hakkındaki halis dileklerimizden yüksek reislik tarafından Yugoslavya Mebusan Meclisi Yüksek Reisliği vasıtasile Millet vekillerine iblâgını teklif ederiz.

Trabzon mebusu
Hasan Saka

Antalya mebusu
Cemal Tunca

(Alkışlar)

BAŞKAN — Takriri reyinize arz ediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Takrir müttefikan kabul edilmiştir.

Ruznamemizde görülecek başka madde yoktur. Pazartesi günü 15 te toplanmak üzere celse tadil edilmiştir.

Kapanma saati : 15,10

Türkiye Cümhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri birliği arasında 9 temmuz 1922 tarihli demiryolları muka- velesinin 16 ncı ve 12 nci maddelerini tadilen ve tefsiren 20 teşrinievvel 1936 tarihinde Moskovada aktedilen anlaş- manın tasdikı hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve Nafia encümenleri mazbataları (i/693)

T. C.

Başvekâlet

4-- II - 1937

Kırtarılar Müdürlüğü

Sayı : 6/371

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

9 temmuz 1922 tarihli demiryollar mukavelesinin 16 ve 12 nci maddelerini tadilen ve tefsiren Türkiye Cümhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri birliği arasında 20 teşrinievvel 1936 tarihinde Moskovada aktedilen anlaşmanın tasdikı hakkında Hariciye vekilliğine hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 1/II/1937 de Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası es babı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
İ. İnövü

Esbabı mucibe lâyihası

Türkiye Cümhuriyeti Devlet demiryolları ile Sovyet Rusya demiryolları üzerinde vukubulacak müşterek ve doğru nakliyatı tanzim etmek üzere 9 temmuz 1922 tarihinde Tiflisme iki memleket murahhasları arasında imza edilib 13 nisan 1925 tarihinde 612 numaralı kanuna rebtedilmiş olan demiryollar mukavelesinin tatbikatı esnasında bazı noktaı nazar ihtilâflarına tesadüf edilmişti.

1 — Bu ihtilâfların birincisi türk hududu ile Gümrü (Leninakan) arasındaki nakliyat hasılatını ve bunun yanında bu hattın telgraf ve telefon hututunun bakımı ve mütemadî tamirat masarifi ni demiryollarımız idaresine tahsis ve tahmil eyleyen 16 ncı maddeye temas etmektedir.

1922 mukavelesinin 16 ncı maddesi aynen şöyledir:

«Türk hududu ile Gümrü mevkifi arasında bulunan hat kısmı üzerindeki nakliyat hasılatı Türk idaresine aiddir. Mezkûr kısım ile telgraf ve telefon hututunun bakımı ve tamiratı mütemadiyesi masarifine karşılık olmak üzere Maverayı Kafkas demiryollarına icra edilen masarifi hakikiyeye mukabil şehri muayyen bir meblâğ Türk idaresince Maverayı Kafkas hatları idaresine tesviye olunacak ve işbu meblâğın miktarı alâkadar idarelere tesbit edilecektir».

«Tamiratın gayri melhuz masarifi Maverayı Kafkas demiryollarının hesabı mahsusasına istinaden Türk idaresince tesviye olunacaktır. Takdim olunan hesabat hususunda ihtilâf vaki olursa masarifin miktarı Türk ve Maverayı Kafkas demiryolları mümessillerinden mürekkeb muhtelit bir komisyon tarafından tayin edilecektir».

Hudud ile Gümrü arasındaki 13 kilometrelik mesafe üzerinde her iki istikamete aid nakil ücretleri demiryollarımız idaresince cibayet edilmiş ise de bu kısma aid hattın ve tesisatın bakım masarifi varidatın pek çok fevkinde bir miktar gösterdiğinden gerek bu külfetten kurtulmak ve ge-

rek beynelmilel nakliyatta mutad olduğu üzere nakliye ücretlerinin aid olduğu demiryollarınca ci-bayeti temin edilmek üzere hudud Gümrü ücretlerinin, bu hattın ve tesisatın bakım masarifi ile birlikte, Sovyet şimendiferlerine aidiyeti işbu itilâfın birinci maddesini teşkil eden muaddel madde ile kabul edilmiştir.

Ancak hududda arazimiz dahilinde bir istasyon inşa edilinceye kadar trenlerin günrüge kadar türk lokomotiflerle cerrinde zaruret bulunduğundan bu vaziyet devam ettiği müddetçe bu kısma aid tren seyrüsefer ücretlerinin de tarafımıza tesviyesi işbu muaddel madde ile temin edilmiştir.

2 - İhtilâflardan ikincisi de 1922 mukavelesinin onuncu maddesi mucibince serian iadeye tâbi tutulan hususî tertibatlı vagonlar ve sarnıçlı vagonlarla yolu vagonlarının her iki idare tarafın-dan yekdiğerine teslimi için tesbit edilecek müddete ve bu müddet haricinde tazminat verilmesine mütedair olan 12 nci maddeye temas etmektedir.

1922 mukavelesinin 12 nci maddesi aynen şöyledir :

«Serian iade hususunda gümrük mevkiinden itibaren mürselünileyh mevkife ve oradan Gümrü mevkifine kadar her gün 50 kilometre bir mesafe kabul olunmuştur.

«Balâde mezkûr mühletten fazla olarak vagonun avdetinde teahhür vukuunda işbu vagonun hududu üzerinde bulunduğu idare, vagon sahibi idareye miktarı aktedilecek mahsus itilâfnamede tayin kılmacak bir tazminat tesviye eder. Şayed teahhür on günü tecavüz ederse vagon zayi olmuş addedilir ve vagonun sahibi olan idareye balâde mezkûr on günlük teahhür tazminatından maada aynı eınste aynı halde ve aynı suretle mücehhez diğeri bir vagon derhal ita olunur.

«Mezkûr tazminat teahhürü bais olan sebebdenayrı olarak lâzımütteyedir.»

Bu maddenin birinci fıkrasında sarnıçlı ve hususî tertibatlı vagonların, iade için tesbit edilen müddet zarfında bir ücrete tâbi tutulacakları hakkında sarıh bir hüküm mevcut olmaması ve ikinci fıkrada teahhür tazminatından bahsedilmesi hasebile bu vagonlar için bir meccanilik mühletinin kabul edilmesi zarureti Devlet Demiryollarınca iddia edilmiş idi. Ancak Rus Sovyet şimendifer idaresi bu vagonların adı vagonlardan kat kat pahalı olduğunu ve bunlara aid amortismanların tabiatile o derece külfetli bulunduğunu ve binnetice bunlar hakkında adı vagonlara verilen muafiyetin tatbiki imkânsız bulunduğunu musirren iddia ve ücret hükmünün ilk mukave-lenin akdi tarihi olan 1922 senesine kadar ircai kizümünü müteaddid konferanslarda talep ve müdafaa eylemiştir.

Ancak; Sovyet Rusyadan memleketimize sarnıç vagonları ile yapılan nakliyatın kısmı küllisi Devlet demiryolları ihtiyaeri için mubayaa edilenmazot nakliyatından ibaret olduğu cihetle Sov-yetlerin, daha pahalı olan bu nevi vagonlarla hususî vagonların idarelerinde teahhur ücretine tâbi tutulması hakkındaki talepleri tarafımızdan kabul edilmekle beraber bu ücretlerin 1922 sene-sinden itibaren hesap edilmesi hakkındaki Sovyet talebi kabul edilmemiş ve Sovyetler de bu ta-lebden feragat ettiklerinden keyfiyet bu itilâfna menin 4 ncü maddesile tesbit edilmiştir.

Esasen sarnıçlı vagonlarla yapılan nakliyat işlerinde müşkilâta maruz kalmamak ve 12 nci maddenin tatbiki teşkil edilmek gayesile bir taraftan iki memleket demiryolları idareleri arasın-da, iki hattın yekdiğerine müteakabilen gelecek sarnıçlı vagonların ücretten muafiyet müd-detlerini tesbit eden bir sureti tesviye de bulunmuştur.

Şu suretle mukavelenin 12 nci maddesinin, işbu itilâfnamenin 2 nci maddesinde mukayyed olduğu şekilde tefsirinde mahzur kalmamıştır.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Esas No. 1/693
Karar No. 16

21 - IV - 1937

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri birliği arasında mevcut 9 temmuz 1922 tarihli demiryollar mukavelesinin 16 nci ve 21 nci maddelerini tadilen ve tefsiren 20 teşrinievvel 1936 tarihinde Moskovada akte-dilen anlaşmanın tasdikı hakkında Hariciye ve-killiğince hazırlanan ve Başvekâletin 5 şubat 1937 tarihli ve 6/371 numaralı tezkeresile Yük-sek katınıza sunulup encümenimize havale bu-yurulan kanun lâyihası, 16 - IV - 1937 tarihli toplantımızda, Hariciye vekâleti namına Nebil Batı hazır olduğu halde tetkik ve müzakere edildi.

İşbu kanun lâyihasında bahis mevzuu Kars vilâyeti hududu ile Gümrü istasyonu arasındaki 13 kilometrelik demiryolu kısmı, telgraf hattı ve mütemminatının daimî bakım masrafı ve bu kısırda alınacak yoleu ve eşya navlununun hangi taraftan istifa edileceği maddeleri ile komşu

Devletten bizim tarafımıza geçen sarnıç vagon-larının muayyen müddet zarfında iade edilme-diği takdirde tediyesi lâzımgelen tazminat key-fiyetidir.

Kanun lâyihasında bu hususta ittihaz edilen mukarrerat heyetimizce menfaatimizi müemmen ve iki komşu Devlet arasında bu hususta cari hüsnü münasebetin devamını zamin görülmüş ol-makla mevzubahs kanun lâyihası eynen kabul olunmuş ve havalesi mucibince Nafia encümeni-ne tevdi edilmek üzere Yüksek katınıza sunul-muştur.

Hariciye En. Reisi	M. M. Na.	Kâtib
Trabzon	Kastamonu	Kastamonu
<i>Hasan Saka</i>	<i>Ş. İlden</i>	<i>Ş. İlden</i>
Niğde	Kütahya	İzmir
<i>Kâmil İrdelp</i>	<i>H. Rahmi Gürpınar</i>	<i>Habîl Menteşe</i>
Kocaeli	Erzurum	Bolu
<i>Süreyya Yiğit</i>	<i>Pertev Demirhan</i>	<i>H. Cemil Çambel</i>

Nafia encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Nafia encümeni
Esas No. 1/693
Karar No. 15

26 - IV - 1937

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetile Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri Birliği arasında 9 tem-muz 1932 tarihli demiryolları mukavelesinin 16 ve 12 nci maddelerinin tadilen ve tefsiren 20 teş-rinievvel 1936 tarihinde Moskovada akte-dilen anlaşmanın tasdikı hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetinin 1-II-1937 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı karar-laştırılan kanun lâyihası Hariciye encümeninin mazbatasile birlikte tetkik ve müzakere olundu.

Hükûmetten davet edilen memuru mahsustan icab eden izahat alndır:

Alınan izahat ve esbabı mucibe mazabtasında tafsil olunan hususlar encümenimizce de varid

ve kâfi görülerek lâyiha aynen kabul edilmiştir.

Umumî Heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Nafia E. Reisi	M. M.	Kâtib
Erzincan	Kayseri	Manisa
<i>A. S. İlter</i>	<i>A. Hilmi Kalaç</i>	
Afyon K.	Elâziz	Eskişehir
<i>M. Gönenç</i>	<i>F. Z. Çiyiltepe</i>	<i>A. Özdemir</i>
<i>İçel</i>	<i>İzmir</i>	<i>Isparta</i>
<i>H. Saydam</i>	<i>S. Epikmen</i>	<i>H. Özdamar</i>
Kars	Kastamonu	Kastamonu
<i>Baha Öngören</i>	<i>V. İzbudak</i>	<i>Sami Erkman</i>
Samsun	Tokad	
<i>Dr. A. Sirel</i>	<i>S. Üke</i>	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

9 temmuz 1922 tarihli Demiryolları mukavelesinin 16 ncı ve 12 nci maddelerini tadilen ve tefsiren Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği arasında 20 teşrinievvel 1936 tarihinde Moskovada aktedilen anlaşmanın tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetile Rusya Sosyalist Federatif Şûralar Cumhuriyeti Hükûmeti ve Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri arasında 9 temmuz 1922 tarihinde Tifliste akdolan demiryolları mukavelesinin 16 ncı ve 12 nci maddelerini tadilen ve tefsiren 20 ilkteşrin 1936 tarihinde Moskovada akid ve imza edilen anlaşma kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — İşbu kanun neşri tarihinden meri olacaktır.

MADDE 3 — İşbu kanun hükümlerinin icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

1 - II - 1937

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
İ. İnönü	Ş. Saracoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V. V.	Ma. V.
Ş. Kaya	Ş. Saracoğlu	
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	C. Bayar
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. R. Saydam	Rana Tarhan	M. Erkmen

ANLAŞMA

Türkiye Cümhuriyeti Reisi, ve Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri Birliği merkezî İcra komitesi, Türkiye Cümhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri Birliği arasındaki şimendifer münakalâ-tının ıslahı arzusu ile mütehassis olarak, 9 temmuz 1922 tarihinde Tiflis'te bir taraftan Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti diğer taraftan Rus Sovyetleri Federatif Sovyet Sosyalist Cümhuriyetile Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri arasında aktolunan şimendiferler mukavelesinin 16 nci ve 12 nci maddelerini tadil ve tefsir etmeğe karar vermişler ve bu babta murahhasları olmak üzere

Türkiye Cümhuriyeti Reisi:

Türkiye Cümhuriyetinin Moskova Büyük elçisi Zekâî Apaydın'ı;

Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri Birliği Merkezî İcra Komitesi:

Merkezî İcra Komitesi azasından, Hariciye komiseri muavini B. S. Stomoniakoff'u;

tayin etmişler, ve müşarünileyh murahhaslar, usulüne muvafık olan salâhiyetnamelerini teatiden sonra aşağıdaki maddeleri kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

9 temmuz 1922 tarihli mukavelenin 16 nci maddesi aşağıdaki surette tesbit edilmiştir:

«Türkiye Cümhuriyeti arazisinde bir hudud şimendifer istasyonu inşa edilinceye kadar, Lenina-kan istasyonile Türkiye Cümhuriyeti ve Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri Birliği beynindeki Dev-let hududu arasında kâin Sovyet Sosyalist Birliği şimendiferler kısmı üzerinde trenlerin seyrüse-fer masrafları, bu trenler Türk şimendiferleri lokomotifleri tarafından cer edildiği müddetçe, Mave- rayı Kafkas şimendiferleri tarafından Türk demiryollarına tesviye edilecektir.

Masarif maddeleri ve bunların tesbiti usulü Maverayı Kafkas ve Erzurum - Kars Demiryol- larmca müştereken tesbit olunacaktır. Yolun tamiri ve bakımı ve yukarıda mezkûr şimendiferler kısmı üzerindeki telgraf ve telefon hatlarının bakımı Maverayı Kafkas şimendiferleri vasıtasile ve bu şimendiferler hesabına icra edilecektir.

Yukarıda mezkûr şimendiferler kısmı üzerindeki yoleu, bağaj ve eşya nakliye ücretleriyle bun- lara aid müteferri harçlar işbu mukavelenin 7 nci maddesinin 1 nci fıkrasına tevfikân hesab edilecek ve Maverayı Kafkas şimendiferleri müdüriyeti hesabına geçirilecektir.»

Madde — 2

9 temmuz 1922 tarihli mukavelenin 12 nci maddesi aşağıdaki surette tefsir edilmiştir:

«Seri iade usulüne tâbi hususî vagonlar ve sarnıçlı vagonlara gelince, iade müddetleri, istimal ücreti, ve tayin edilen müddetler zarfında iade vaki olmadığı takdirde, bu istimal ücretin- den maada tediye edilecek tazminat iki memleket şimendifer idareleri arasında müştereken an- laşma suretile tesbit olunacaktır.

İade on günlük bir müddet zarfında vaki olmadığı takdirde, vagon kaybolmuş addedilir ve va- gon sahibi olan şimendifer idaresine, vagonun istimal ücretinden ve yukarıda mevzu bahis on gün- lük teahhur tazminatından maada, derha! aynı cinsten, aynı halde ve aynı suretle mücehhez diğer bir vagon verilir.»

Madde — 3

İşbu anlaşma tasdik edilecektir. Tasdiknameler mümkün olan en kısa müddet zarfında Anka- rada teati edilecektir.

Madde — 4

İşbu anlaşma, tasdiknamelerin teatisini müteakıb, meriyete girecektir. Bu anlaşma 9 temmuz

1922 tarihli mukavele müddetince meri olacaktır.

Şurası mukarrerdir ki, işbu anlaşma 9 temmuz 1922 mukavelesi Âkidlerine, bu anlaşmanın me-riyete girdiği tarihten evvelki hâdiseler için bir taahhüd tahmil etmeyecektir.

Tasdikan lilmakal yukarıda mezkûr murahhaslar işbu anlaşmayı imza ve mühürleriyle tahtın eylemişlerdir.

Moskovada iki nüsha olarak 20 teşrinievvel 1936 tarihinde tanzim edilmiştir.

Z. Apaydın

B. Stomoniakoff

